

IN MEMORIAM CHANTAL VANCOPPENOLLE

(DIKSMUIDE 11 SEPTEMBER 1963 – WILRIJK, 10 APRIL 2019)

Op 10 april 2019 overleed dr. Chantal Vancoppenolle na een lange en slepende ziekte. Van 2007 tot 2013 was ze het gezicht van het Rijksarchief te Gent. Kort na haar aanstelling als diensthoofd in het Duivelsteen trad ze toe tot het bestuur van de Maatschappij voor Geschiedenis en Oudheidkunde te Gent.

Chantal Vancoppenolle groeide op in het West-Vlaamse landelijke Leke (nabij Diksmuide). De interesse voor geschiedenis bracht haar naar de Katholieke Universiteit Leuven waar ze de smaak van bedrijfsgeschiedenis te pakken kreeg. In 1986 werd ze assistente aan de toenmalige UFSIA waar ze werkte aan een proefschrift over het sociaal ondernemersgedrag van een Nederlandse ondernemersfamilie in de Zaanstreek tijdens de 20ste eeuw. In 1993 promoveerde ze tot doctor in de Geschiedenis aan de toenmalige Katholieke Universiteit Brabant (nu: Tilburg University). Kort na het behalen van het doctoraat werd ze archivaris bij de vzw Centrum voor Documentatie over Archiefkunde. In 1996 startte ze officieel als stagiair-archivaris in het Algemeen Rijksarchief en Rijksarchief in de Provinciën. Chantal Vancoppenolle werd gerekruteerd omwille van haar expertise en ervaring met bedrijfsgeschiedenis en bedrijfsarchieven. In die zin kan ze beschouwd worden als de opvolgster van dr. Hilda Coppejans-Desmedt (1924-2014) die als eerste de verwerving en ontsluiting van bedrijfsarchieven op de kaart zette in de Belgische archiefwereld. Naast hun gemeenschappelijke interesses voor de geschiedenis van het moderne industrialiseringsproces en de bedrijfsgeschiedenis vertonen hun loopbanen nog enkele andere opvallende gelijkenissen. Beiden slaagden erin om binnen het Rijksarchief door te groeien naar een leidinggevende functie en brachten een groot deel van hun loopbaan door in het Rijksarchief te Gent.

De loopbaan van Chantal Vancoppenolle valt uiteen in twee grote fasen. Tijdens de eerste tien jaar van haar carrière werkte ze hoofdzakelijk rond de verwerving, ontsluiting en valorisatie van bedrijfsarchieven. Tijdens deze periode realiseerde Vancoppenolle twee grote projecten. Samen met andere rijksarchivarissen spoorde ze systematisch de archieven op van de vele Belgische mijnbouwbedrijven die sinds de jaren 1960 de boeken moesten neerleggen. Op deze manier zorgde ze er voor dat het archivalische patrimonium van de Belgische mijnindustrie bewaard bleef. Tijdens de eerste jaren van haar loopbaan realiseerde ze talrijke inventarissen

van mijnbouwbedrijven en aanverwante organisaties. Daarnaast richtte ze ook haar blik op de zogenaamde sekwesterafarchieven bewaard in het Algemeen Rijksarchief. De bijzonder rijke archieven van Duitse ondernemers en bedrijven die in de nasleep van de Eerste Wereldoorlog werden geconfisqueerd lagen letterlijk decennialang stof te vergaren in de kelders van het Algemeen Rijksarchief. Met een team jonge afgestudeerde licentiaten geschiedenis werd gestart met de systematische ontsluiting van deze archieven. Ondergetekende had het plezier en het genoegen om zijn eerste werkervaring op te doen in dit project geleid door Chantal Vancoppenolle. Gewapend met stofjas, handschoenen en mondklappers begaven we ons dagelijks naar de uithoeken van de depots van de Ruisbroekstraat om orde te scheppen in de vele honderden registers, bundels en dozen. Ik herinner me Chantal in deze periode als een ambitieuze, deskundige en pragmatische archivaris. Haar opgebouwde kennis over archieven geproduceerd door en voor bedrijven resulteerde ook in de eerste editie van het standaardwerk voor het schrijven van een bedrijfs geschiedenis in 2002. In 2005 verscheen een herwerkte en uitgebreide editie van haar *Een succesvolle onderneming: Handleiding voor het schrijven van een bedrijfs geschiedenis*.

Naast haar wetenschappelijke kwaliteiten als archivaris bleven ook haar leidinggevende capaciteiten niet onopgemerkt bij de toenmalige leiding van het Rijksarchief. Begin jaren 2000 trok ze de deur van het Algemeen Rijksarchief in Brussel dicht om diensthoofd te worden van het Rijksarchief te Beveren. Haar vertrek naar Beveren luidde een tweede fase in haar carrière in die volledig in het teken zou staan van wetenschappelijke dienstverlening. In het Rijksarchief te Beveren nam ze hoofdzakelijk een leidende en coördinerende rol op. Haar realisaties werden beloond in 2006 toen ze werd benoemd tot Afdelingshoofd Oost-Vlaanderen en de leiding kreeg over de Rijksarchieven te Beveren, te Gent en te Ronse. Kort daarop verhuisde ze naar het Duivelsteen om vanuit het centrum van de provincie de Oost-Vlaamse Rijksarchieven te leiden. Deze overstap naar Gent liet haar toe om met tal van Oost-Vlaamse actoren in het erfgoed- en archief landschap nauwer samen te werken en concrete projecten te realiseren. Tijdens haar Gentse periode trad Chantal Vancoppenolle minder op de voorgrond als wetenschapper en archivaris, maar probeerde ze vooral in haar rol van leidinggevende onderzoek te faciliteren, samenwerkingsverbanden af te sluiten en het archief te moderniseren. Vele van de realisaties van het Rijksarchief te Gent dragen officieel niet haar naam, maar wel haar duidelijke stempel. Met het Bisdom Gent sloot ze een structureel samenwerkingsverband af voor de verwerving en ontsluiting van de archieven van Oost-Vlaamse kerkfabrieken. In samenwerking met Geert Van Bockstaele werden honderden meters kerkelijk archief verworven en veilig ondergebracht in de collecties

van het Rijksarchief te Gent. Daarnaast trok ze samen met Algemeen Rijksarchivaris Karel Velle jarenlang de kar om een nieuw onderkomen voor het Rijksarchief te Gent te realiseren. Hoewel Chantal Vancoppenolle de charme van het Duivelssteen kon smaken beseftte ze ten volle dat het gebouw niet langer geschikt was om als opslagplaats van archiefdocumenten te fungeren. Vanaf de start van de bouwwerken van het nieuwe Rijksarchief in de Bagattenstraat bereidde Chantal Vancoppenolle minutieus de verhuis van de collecties voor. Chantal Vancoppenolle heeft ook op het vlak van de ‘digital turn’ van de archieven een belangrijke rol gespeeld. Onder haar impuls werd gestart met de systematische digitalisering van oude toegangen en inventarissen opgesteld in de Gentse leeszaal. Het grootste project dat onder haar leiding tot stand kwam was de digitalisering van de omvangrijke en historisch waardevolle verzameling kaarten en plannen van het Gentse Rijksarchief. Tenslotte realiseerde ze een aantal projecten in samenwerking met de Vakgroep Geschiedenis van de Universiteit en de Provincie Oost-Vlaanderen rond specifieke bronnen als landboeken en bedrijfsarchieven.

Naast deze concrete realisaties heeft Chantal Vancoppenolle ook duidelijk haar stempel gedrukt op de interne werking van de Vlaamse Rijksarchieven. Veel van de vernieuwingen die ze introduceerde als afdelingshoofd Oost-Vlaanderen op het vlak van werkprocessen, rapportering en budgetbeheer gelden nu als ‘best practices’ in het Rijksarchief in Vlaanderen. In 2013 zette ze een volgende en laatste stap in haar carrière toen ze Operationeel Directeur van de Vlaamse Rijksarchieven in de Provinciën werd. Ze was de eerste vrouwelijke archivaris die doorgroeide naar een topfunctie binnen het Rijksarchief. Hoewel ze persoonlijk weinig met deze titel te koop liep beseftte ze wel dat dit een positief signaal kon zijn voor vrouwen actief in de archief- en erfgoedsector. Kort na haar aanstelling werd ze geconfronteerd met gezondheidsproblemen. Een splende ziekte belette haar om de vele ambities en plannen die ze in samenspraak met haar medewerkers had geformuleerd zelf uit te voeren en te begeleiden. Haar gezondheidsproblemen dwongen haar uiteindelijk tot eervol ontslag in 2017. Het Vlaamse archiefwezen verliest met Chantal Vancoppenolle een dynamische en vernieuwende archivaris die de nieuwe uitdagingen en mogelijkheden van het archiefwezen in de digitale 21ste eeuw volledig belichaamde.

Prof. dr. Thijs Lambrecht
Bestuurslid MGOG